

Stanisław Wieteska*

ROZWÓJ UBEZPIECZEŃ ŻYCIOWYCH I MAJĄTKOWO-OSOBOWYCH W POLSCE W LATACH 1990–2000 JAKO ELEMENT RYNKU KAPITAŁOWEGO

Streszczenie. Ważne miejsce na rynku kapitałowym, oprócz banków i giełd, zajmują zakłady ubezpieczeń. Każdy zakład ubezpieczeń pobiera składkę na ochronę ubezpieczeniową. Praktycznie występuje ciągły strumień napływu składki, z której wypłacane są odszkodowania i świadczenia, a także ponoszone są koszty obsługi ubezpieczeń. Z punktu widzenia zakładu ubezpieczeń, aby był wypłacalny, konieczne jest tworzenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, a więc obliczenie zobowiązań zakładów ubezpieczeń. To z kolei powoduje, że zakład ubezpieczeń musi prowadzić efektywną politykę lokacyjną, pokrywającą utworzone rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe. Konieczność obrotu składkami, odszkodowaniami, zarobieniem na lokatach stawia każdy zakład na rynku kapitałowym. Posiadanie odpowiednio wysokich kapitałów własnych nadaje rangę każdemu zakładowi ubezpieczeń.

Słowa kluczowe: ubezpieczenia życiowe, ubezpieczenia majątkowe, lokaty, rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe.

1. WSTĘP

Ważnym elementem na rynku finansowym są ubezpieczenia. Dominującą pozycją na rynku zajmują ubezpieczenia życiowe i majątkowo-osobowe. Oba te działy dostarczają środków finansowych wspierających rynek kapitałowy w Polsce.

Celem artykułu jest prezentacja rynku ubezpieczeń na tle rynku kapitałowego w Polsce. Głównie chodzi o przedstawienie takich zagadnień, jak: analiza składek, odszkodowań, rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, lokat, a także kapitałów własnych. Bazą do napisania tego artykułu były dostępne publikacje Państwowego Nadzoru Ubezpieczeń w Polsce oraz wybrane fragmenty literatury przedmiotu.

* Prof. dr hab., Katedra Ubezpieczeń, Uniwersytet Łódzki.

2. SKŁADKA PRZYPISANA

W ubezpieczeniach życiowych i majątkowo-osobowych mamy do czynienia ze strumieniami środków finansowych. Strumienie środków wynikają z faktu, że w każdym rodzaju ubezpieczenia dla każdej umowy ubezpieczenia zostaje naliczona składka przypisana.

Przez składkę przypisaną będziemy rozumieć:

a) kwoty składek z tytułu umów ubezpieczenia, należne w okresie sprawozdawczym, niezależnie od tego, czy kwoty te opłacono – w przypadku grup działu I;

b) kwoty składek należnych za cały okres odpowiedzialności, niezależnie od jego długości, z tytułu zawartych w okresie sprawozdawczym umów ubezpieczenia, niezależnie od tego, czy kwoty te opłacono – w przypadku grup działu II, o ile długość okresu odpowiedzialności jest określona;

c) kwoty składek z tytułu umów ubezpieczenia należne w okresie sprawozdawczym, niezależnie od tego, czy kwoty te opłacono – w przypadku grup działu II, o ile długość okresu odpowiedzialności nie jest określona.

Innymi słowy, chodzi tutaj o wielkość teoretyczną należnej składki za ochronę ubezpieczeniową zakładowi ubezpieczeń. Ze składką przypisaną wiąże się składka zainkasowana, która wpływa na odpowiednie konta w banku w sensie fizycznym. O ile składka przypisana jest wielkością kalkulacyjną, o tyle składka zainkasowana jest wielkością finansową. Wielkość składki przypisanej prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Realny wzrost składki przypisanej brutto zakładów ubezpieczeń w latach 1991–2000 w dziale I i II

Lata	Przypis składki (w mln PLN)	Wskaźnik inflacji (w %)	Wskaźnik o podstawie stałej 91 = 1,00	Realny przypis składki (w mln PLN)	Dynamika przypisu składki do 1991 r.	Dynamika przypisu składki do roku poprze- dniego
Dział I						
1991	208,14	–	1,0000	208,14	1,0000	1,0000
1992	545,08	43,0	1,4300	381,18	1,8314	1,8314
1993	887,07	35,3	1,9348	458,48	2,2028	1,2028
1994	1 284,37	32,2	2,5578	502,14	2,4125	1,0952
1995	1 851,93	27,8	3,2689	566,54	2,7219	1,1282
1996	2 787,51	19,9	3,9194	711,22	3,4171	1,2554
1997	4 059,03	14,9	4,5033	901,34	4,3305	1,2673
1998	5 378,35	11,8	5,0347	1 068,25	5,1324	1,1852
1999	6 940,10	7,3	5,4023	1 284,66	6,1722	1,2026
2000	8 336,41	10,1	5,9479	1 401,57	6,7339	1,0910

Tabela 1 (cd.)

Lata	Przypis składki składki (w mln PLN)	Wskaźnik inflacji (w %)	Wskaźnik o podstawie stałej 91 = 1,00	Realny przypis składki (w mln PLN)	Dynamika przypisu składki do 1991 r.	Dynamika przypisu składki do roku poprze- dniego
1991	1 275,06	-	1,0000	1 275,06	1,0000	1,0000
1992	1 549,59	43,0	1,4300	1 083,63	0,8499	0,8499
1993	2 208,60	35,3	1,9348	1 141,52	0,8953	1,0534
1994	2 862,35	32,2	2,5578	1 119,07	0,8777	0,9803
1995	3 731,38	27,8	3,2689	1 141,49	0,8952	1,0200
1996	5 419,76	19,9	3,9194	1 382,82	1,0845	1,2114
1997	8 250,73	14,9	4,5033	1 832,13	1,4369	1,3249
1998	10 210,45	11,8	5,0347	2 028,00	1,5905	1,1069
1999	11 547,55	7,3	5,4023	2 137,53	1,6764	1,0540
2000	12 498,73	10,1	5,9479	2 101,37	1,6481	0,9831

Źródło: „Biuletyn Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń” (1991–2001), Warszawa.

Tabela 2. Składka przypisana brutto w dziale I i II zakładów ubezpieczeń z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego w latach 1998–1999

Wyszczególnienie	Składka przypisana (w mln PLN)		Dynamika 1998 r. = 100 (w %)
	1998	1999	
Składka zakładów ubezpieczeń z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego w dziale I	1 859,5	2 911,0	156,6
Składka przypisana brutto w dziale I	53 580,4	6 940,1	129,5
Udział składki zakładów ubezpieczeń z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego w składce przypisanej w dziale I	34,7%	41,9%	
Składka zakładów ubezpieczeń z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego w dziale II	1 271,9	1 820,4	143,1
Składka przepisana brutto w dziale II	10 139,8	11 547,5	113,9
Udział składki zakładów ubezpieczeń z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego w składce przypisanej w dziale II	12,5%	15,8%	-

Źródło: „Biuletyn Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń” (1991–2001), Warszawa.

Składka przypisana wpływa do zakładów ubezpieczeń i w różnym stopniu zależy od kapitałów zagranicznych.

Z danych zawartych tabeli 2 wynika, że większość składki przypisanej wpływa do zakładów ubezpieczeń z przeważającym kapitałem zachodnim.

Coroczna wielkość składki zainkasowanej, która wpływa do banków, stanowi poważny „zastrzyk” środków finansowych na rynku kapitałowym. Tendencje rosnące wysokości tych środków wspomagają trwale rynek kapitałowy, gdyż zakłady ubezpieczeń starają się je lokować na okres długoterminowy.

Strumienie środków finansowych płynące od ubezpieczających dostarczają zakładom ubezpieczeń kwot zarobionego oprocentowania. Zarobione oprocentowanie może być wykorzystane na cele zgodne z obowiązującym prawem.

3. ODSZKODOWANIA I ŚWIADCZENIA

Drugi ważny strumień środków finansowych wypływający z zakładu ubezpieczeń dotyczy wykonania umów ubezpieczenia. Realizacja wszelkiego rodzaju zobowiązań dotyczy wypłat odszkodowań i świadczeń poszkodowanym klientom w wypadkach.

Odszkodowania i świadczenia wypłacone w okresie sprawozdawczym w ujęciu brutto obejmują wszelkie wypłaty i obciążenia (rozliczenia w kompensacie z należnościami) dokonywane w okresie sprawozdawczym z tytułu odszkodowań i świadczeń za szkody i wypadki powstałe w okresie sprawozdawczym i w okresach ubiegłych (w tym również świadczenia rentowe i wykupy w ubezpieczeniach na życie), łącznie z wszelkimi bezpośrednimi i pośrednimi kosztami likwidacji szkód i windykacji regresów, zmniejszone o zwroty, regresy i wszelkie odzyski (w tym również odzyski ze sprzedaży pozostałości po szkodach). W skład kosztów likwidacji szkód i windykacji regresów wchodzi również koszty postępowania spornego. Pozycja obejmuje także odszkodowania z tytułu koasekuracji, w części przypadającej na udział ubezpieczyciela, oraz rozliczone przez cedentów odszkodowania z tytułu reasekuracji.

Jak widzimy, definicja odszkodowań i świadczeń jest bardzo obszerna i praktycznie wyczerpuje wszystkie możliwe okoliczności realizacji zobowiązań.

Wielkość wypłaconych odszkodowań w latach 1990–2000 przedstawia tabela 3.

Z danych zawartych w tabeli 3 wynika, że odszkodowania wypłacone mają tendencję silnie rosnącą, przy czym szybciej rosną odszkodowania w dziale ubezpieczeń majątkowo-osobowych niż życiowych. Wynika to z faktu, że ubezpieczenia majątkowo-osobowe są krótkoterminowe i wypłaty odszkodowań w większości wypadków są realizowane w ciągu 2–3 miesięcy. Z kolei ubezpieczenia życiowe są długoterminowe i wypłaty wystąpią w późniejszym okresie.

Tabela 3. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w latach 1991–2000 (w mln zł)

Wyszczególnienie	Lata									
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Dział I	127,09	331,96	510,29	695,09	916,02	1 220,53	1 508,15	1 832,48	2 100,32	2 580,40
Dział II	815,33	1 191,65	1 385,78	1 670,23	2 198,16	3 012,98	4 926,00	5 722,56	7 052,00	7 603,71
Razem	942,43	1 523,62	1 896,08	2 365,33	3 114,19	4 233,51	6 434,16	7 555,04	9 152,33	10 184,1

Źródło: „Biuletyny Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń” (1995–2000), Warszawa.

Największy odsetek (ok. 70%) wypłaconych odszkodowań i świadczeń w ubezpieczeniach majątkowo-osobowych dotyczy ubezpieczeń komunikacyjnych, tj. auto casco i ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Ten strumień środków płynący w odwrotnym kierunku niż strumień składek ma za zadanie wyrównywać (likwidować) straty, które ponieśli poszkodowani w wyniku zdarzeń losowych.

Wypłacane odszkodowania i świadczenia dla ubezpieczonych nie zasilają rynku kapitałowego.

4. REZERWY TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWE

Realizacja zobowiązań występuje w zróżnicowanym okresie po zawarciu ubezpieczenia. W przypadku ubezpieczeń na życie wypłaty świadczeń mogą wystąpić nawet w okresie bezterminowym, tj. z chwilą zgonu osoby ubezpieczonej (moment zgonu osoby ubezpieczonej traktujemy jako zmienną losową).

W ubezpieczeniach majątkowo-osobowych wypłaty odszkodowań mogą być wypłacone nie tylko w okresie ochrony ubezpieczeniowej, ale także – co się bardzo często zdarza – po jego upływie. Jednak aby zakład ubezpieczeń mógł wypłacić w przyszłości wszelkie zobowiązania, ustawowo jest zobligowany do tworzenia tzw. rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Pod pojęciem rezerw techniczno-ubezpieczeniowych będziemy rozumieć zobowiązania zakładu ubezpieczeń, jakie mogą wystąpić obecnie i w przyszłości z umów ubezpieczenia zawartych na dany moment czasowy.

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe muszą być obliczone w miarę dokładnie. Praktycznie oblicza się je na koniec każdego miesiąca po to, by na bieżąco znać ich stan.

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obowiązkowo dla ubezpieczeń życiowych oblicza aktuariusz licencjonowany, gdyż wymagana jest tu wiedza z zakresu matematyki i statystyki. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń majątkowo-osobowych mogą być wyliczane przez statystyków.

Rodzaje rezerw wyszczególnione w tabelach 4 i 5 określa rozporządzenie ministra finansów z 29.12.1994 r. w sprawie szczegółowych zasad rachunkowości ubezpieczycieli (DzU 1994, nr 140, poz. 791, z późn. zm.). W 2000 r. wystąpiły niewielkie zmiany w strukturze rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

Tabela 4. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym w dziale I

Wyszczególnienie	Udział (%)	
	31.12.1999	31.12.2000
Rezerwa składek	0,85	1,08
Rezerwa na ryzyka niewygasłe	0,00	0,01
Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	2,95	2,49
Rezerwa w dziale ubezpieczeń na życie	84,08	83,74
Rezerwa w dziale ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko ponosi ubezpieczający	9,84	10,95
Rezerwa na premie i rabaty dla ubezpieczonych	0,09	0,09
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	2,19	1,63
Ogółem	100	100

Źródło: „Biuletyn Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń” 2001, Warszawa.

Tabela 5. Struktura rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym w dziale II

Wyszczególnienie	Udział (%)	
	31.12.1999	31.12.2000
Rezerwa składek	36,10	36,54
Rezerwa na ryzyka niewygasłe	1,01	0,74
Rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia	56,54	54,32
Rezerwa na wyrównanie szkodowości	4,23	5,80
Rezerwa na premie i rabaty dla ubezpieczonych	0,04	0,03
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	2,08	2,56
Ogółem	100	100

Źródło: „Biuletyn Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń” 2001, Warszawa.

W dziale I systematycznie rośnie udział rezerw ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający (wzrost o 1,11 pkt proc.), który w 2000 r. przekroczył próg 10%. Natomiast w dziale II godny uwagi jest spadek udziału rezerwy na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia (spadek o 2,34 pkt proc.) oraz wzrost udziału rezerwy na wyrównanie szkodowości o 1,58 pkt proc.

Dominująca w dziale II rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia ma od 1997 r. stabilną strukturę. Główne jej pozycje to: rezerwa na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia zgłoszone z oceną wysokości odszkodowań (w 2000 r. – 54,48% rezerwy) oraz rezerwa na szkody niezgłoszone (IBNR) z udziałem – 32,86%. Udział rezerwy na koszty likwidacji szkód w 2000 r. wyniósł 8%, natomiast udział rezerwy na szkody zgłoszone bez oceny wysokości odszkodowań – 4,66%. Od 1997 r. poważny odsetek (ok. 25–27%) w rezerwie na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia stanowi rezerwa na skapitalizowaną wartość rent.

5. KAPITAŁY WŁASNE ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ

Każdy zakład ubezpieczeń powinien posiadać środki własne, służące na pokrycie marginesu wypłacalności. Jest to wymóg ustawy ubezpieczeniowej w części dotyczącej gospodarki finansowej zakładów ubezpieczeń. Jest to także wymóg prawny Unii Europejskiej.

W ramach środków własnych wyróżnia się kapitały własne. Wielkość kapitałów własnych stanowi siłę ekonomiczną zakładu ubezpieczeń na rynku kapitałowym.

Każdy zakład ubezpieczeń dąży do jak najwyższych kapitałów własnych.

Według stanu na 31.12.2000 r. kapitały własne sektora ubezpieczeń wyniosły 6540,28 mln PLN i wzrosły nominalnie w stosunku do stanu na koniec grudnia 1999 r. o 2612,58 mln PLN (tj. o 66,52%). Wartość kapitałów własnych w dziale I wzrosła o 835,64 mln PLN, tj. o 45,31%, natomiast w dziale II wzrosła o 1776,94 mln PLN, tj. o 85,29% w porównaniu ze stanem na koniec 1999 r.

Realny wzrost kapitałów własnych na koniec 2000 r. w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 1999 r. wyniósł 51,24%, w stosunku zaś do stanu na koniec roku 1995 – 481,85%.

Kapitały własne zakładów ubezpieczeń na życie na koniec 2000 r. wyniosły 2679,99 mln PLN i stanowiły 40,98% kapitałów własnych sektora. Realny wzrost tych kapitałów w stosunku do stanu na koniec grudnia

1999 r. wyniósł 31,98%, zaś w stosunku do stanu na koniec roku 1995 – 388,89%.

Zakłady ubezpieczeń pozostałych: osobowych i majątkowych, posiadały kapitały własne o łącznej wysokości 3860,29 mln PLN. Realna wartość kapitałów własnych działu II w stosunku do stanu na koniec roku 1999 wzrosła o 68,29%, w stosunku zaś do stanu na koniec roku 1995 – o 570,35%.

Tabela 6. Nominalna i realna wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń w mln PLN w latach 1995–2000 oraz ich dynamika

Lata	Nominalna wartość kapitałów własnych	Realna wartość kapitałów własnych	Dynamika realnej wartości kapitałów własnych do 1995 r. (%)	Dynamika realnej wartości kapitałów własnych do roku poprzedniego (%)
1995	617,75	617,75	100,00	100,00
1996	843,92	703,85	113,94	113,94
1997	1 059,34	768,95	124,48	109,25
1998	2 061,19	1 338,25	216,63	174,04
1999	3 927,70	2 376,61	384,72	177,59
2000	6 540,28	3 594,42	581,85	151,24

Źródło: „Biuletyn Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń” 2001, Warszawa.

Z danych zawartych w tabeli 6 widzimy, że wielkość kapitałów własnych ma tendencję rosnącą, co należy ocenić pozytywnie.

Bardzo różne tendencje utrzymują się w poszczególnych zakładach ubezpieczeń. W wielu przypadkach niski poziom kapitałów własnych jest uzupełniony przez dokapitalizowanie środkami innych zakładów ubezpieczeń. To z kolei wiąże się z przekształceniami w strukturze własnościowej tych zakładów.

6. KIERUNKI LOKAT UBEZPIECZENIOWYCH

Konieczność posiadania aktywów jest warunkiem realizacji wszelkich zobowiązań zakładów ubezpieczeń.

Część aktywów, zwana lokatami, przeznaczona jest na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Ustawa mówi, że lokaty powinny być rentowne i bezpieczne, a także zdywersyfikowane.

Kierunki lokat wraz z licznymi ograniczeniami zostały wyszczególnione w obowiązujących przepisach prawnych. W praktyce ukształtowały się dwie

odmienne struktury lokat ubezpieczeniowych. Jedna dotyczy ubezpieczeń na życie (dział I), druga dla ubezpieczeń majątkowo-osobowych (dział II).

Lokaty stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych zakładów ubezpieczeń działu I na koniec roku 2000 wyszczególniono w tabeli 7.

Tabela 7. Struktura na koniec 2000 r.

Lokaty	%
Obligacje Skarbu Państwa	71,84
Bony skarbowe	7,04
Akcje dopuszczone do publicznego obrotu i udziały w funduszach powierniczych	6,17
Obligacje emitowane przez podmioty inne niż gminy i Skarb Państwa	3,92
Depozyty bankowe	3,63
Nieruchomości, pożyczki zabezpieczone hipotecznie	3,13
Udziały i akcje nie dopuszczone do publicznego obrotu	2,28
Pozostałe lokaty	1,99

Źródło: „Biuletyny Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń” (1991–2001), Warszawa.

Z kolei w grupie lokat stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych funduszu ubezpieczeniowego zakładów ubezpieczeń pozostałych: osobowych i majątkowych, dominowały pozycje wymienione w tabeli 8.

Tabela 8. Struktura na koniec 2000 r.

Lokaty	%
Obligacje Skarbu Państwa	44,58
Akcje dopuszczone do publicznego obrotu i udziały w funduszach powierniczych	19,59
Depozyty bankowe	13,78
Bony skarbowe	8,62

Źródło: „Biuletyny Państwowego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń” (1991–2001), Warszawa.

Do lokat, których udział w funduszu ubezpieczeniowym przekraczał 3%, należały również nieruchomości i pożyczki zabezpieczone hipotecznie (5,68%), udziały i akcje nie dopuszczone do publicznego obrotu (3,76%), obligacje innych podmiotów niż gminy i Skarb Państwa (3,60%).

Jak łatwo zauważyć, struktury kierunków lokat zakładów ubezpieczeń wynikają ze specyfiki prowadzonej działalności. Logiczna jest teza, że dla długoterminowych ubezpieczeń na życie, w zdecydowanej większości lokaty

powinny być bezpieczne, tj. zero ryzykowne, czyli lokaty oferowane przez Skarb Państwa (obligacje skarbowe, bony skarbowe itp.).

Stan lokat ubezpieczeniowych stanowi ważny element rynku kapitałowego. Wszystkie zakłady ubezpieczeń zabiegają, aby lokaty dostarczały maksymalnie dużo dochodów dla zakładu ubezpieczeń.

Relacja dochodu z lokat w stosunku do wysokości lokat jest wskaźnikiem odzwierciedlającym ekonomiczną efektywność polityki lokacyjnej. Im wyższa wartość tego wskaźnika, tym lepsze wyniki ekonomiczne zakładu ubezpieczeń.

Przeprowadzone badania ankietowe w ramach programu dotyczącego współpracy bankowo-ubezpieczeniowej wykazały, że banki zabiegają o środki finansowe w zakładach ubezpieczeń, a nie odwrotnie. Jednak aby banki miały możliwość udzielania kredytów swoim klientom, muszą mieć regularny dopływ środków. Ten dopływ środków zapewniają zakłady ubezpieczeń.

Warunkiem koniecznym wypłacalności zakładu ubezpieczeń jest to, by lokaty pokrywały rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto. Jest to wymóg prawidłowo prowadzonej gospodarki finansowej zakładu ubezpieczeń. Ta norma stanowi podstawowy warunek oceny kondycji ekonomicznej każdego zakładu ubezpieczeń.

7. UWAGI KOŃCOWE

Zakłady ubezpieczeń prowadzące działalność w dziale II (ubezpieczenia majątkowe) i zakłady ubezpieczeń prowadzące działalność w dziale I (życiowe) stanowią trwały element rynku kapitałowego w Polsce. Dostarczają one znacznego strumienia środków finansowych w postaci zebranej składki przypisanej. Odbiorcami składki przypisanej są przede wszystkim banki krajowe, a także zagraniczne. Większość środków finansowych jest przeznaczona na zabezpieczenie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe z kolei muszą mieć pokrycie w aktywach (lokatach) bankowych.

Od 1995 r. w Polsce obserwujemy stabilną strukturę kierunków lokat, charakterystyczną dla rodzaju prowadzonej działalności ubezpieczeniowej.

LITERATURA

- Sangowski T. (red.), (2002), *Ubezpieczenia w gospodarce rynkowej*, Bydgoszcz-Poznań.
Śliperski M. (1999), *Propozycja modelu działalności bancassurance dla polskich firm ubezpieczeń życiowych*, „Wiadomości Ubezpieczeniowe”, 11-12.
Wąsiewicz A. (red.), (1998), *Ubezpieczenia w gospodarce rynkowej*, Bydgoszcz.

---

*Stanisław Wieteska***DEVELOPMENT OF LIFE AND NON-LIFE INSURANCE IN POLAND IN THE YEARS
1990–2000 AS AN ELEMENT OF THE CAPITAL MARKET****Summary**

Insurance companies – besides banks and the stock market institutions – play an important role in the capital market. Every insurer collects premiums for insurance protection. An inflow of insurance premiums to the market, which is practically continuous, is the major source of insurance claims payments, benefit payments, and funding other risks covered by the insurance contract. From the viewpoint of every insurance company some technical level of financial funds (reserves) must be available to ensure the solvency of the company. All insurers should pursue an effective investment policy calculating current liabilities. Hence, every insurance company is committed to earn as much as possible investing its own funds and liabilities in the capital market. The adequate level of equity is the key element of high-rank valuation of the company position and its prestige.